

«ATTILA» RAT «Estonias»

«Saad terve maailma, kui vaid Itaalia mul jääb» — kõlab patriootilise manifestatsioonina Rooma väejuhi Ezio hääl kohtumisel hunnide kuninga Attilaga Giuseppe Verdi ooperis «Attila».

Giuseppe Verdi «Attila» on ajaloolis-patriootiline ooper, mis käsitleb hunnide sissetungi Rooma V sajandil. Esiettekannet toimus Veneetsias 1846. a., Itaalia lõhestatuse ajal, millega kahtlemata oli seotud ooperi suur menu. Võib öelda, et «Attila» tulises, energilises, kohati nagu ohjeldamatul muusikas kajastub selgesti Verdi loomingu rahvuslikkus. Ooperis on palju heroilisi meloodiaid, sütitavaid patriootilisi aariaid, kusjuures kandvateks elementideks nagu teisteski Verdi ooperites on dramatismi ja meloodia voolavus, aariate jõuline leegitsevus ja väljendusrikkus ning rütmiline sädelevus. Muusikalised motiivid ja teemad on sisust lähtudes leidnud spetsiifilise muusikalisdramaatilise kontseptsiooni. Samalaadne muusika kõlab ka Verdi varasemates ooperites, kuid «Attilas» on uusi jooni, partituur on teatripärase. Verdi soovitusel võeti libreto juures aluseks de Stahli teos «Saksamaa», milles kerkib teravalt üles küsimus rahva vaimsest ja poliitilisest sõltumatuses.

«Estonias» lavastas «Attila» Aarne Mikk, kes karakteritest lähtudes on osatäitjad valinud väga õnnestunult, andnud kooridele vastava tegevuse laval, millel on tähtis koht niisuguses kooride-ooperis nagu «Attila», ja ühtunud misanitseerides kunstniku kontseptsioonidega. Kunstnik Eldor Renter on lavakujunduses näidanud erilist andekust. Laval lahtirullunud lahingukaart või triptühon jääb kogu ooperi kestel vastavalt laval toimuvale tegevuse aluseks, saali kiirgab Rooma impeeriumi sära, aga samas ka barbarite hülgust. Tuleb tunnustavalt märkida koormeister Uno Järvela tööd ja alla kriipsutada kooride head kõlavust ja intonatsioonilist puhtust. Eri Klas dirigeerib emotsionaalselt ja hea mõõdotundega. Olles kontaktis lavaga, liidab ta tervikuks kogu ooperi.

Kõige ulatuslikum roll on täita Teo Maistel ja Mati Palmil, kes kehastavad üle tuhande aasta tagasi elanud Attilat. Teo Maiste kasutab tuheva karakternäitlejana igale situatsioonile vastavat häälevarjundit. Olles kaval ja käskiv, jätkub tema Attilal rae-vukust ka viimases kvartetis, kui ta satub relvitult roomlas-

te kätte. Mati Palm seevastu on asetanud pearõhu barbarite kuninga võitmatusele ja seemisele võimukusele, mis tema hääleomadusi arvestades end ka õigustab. Osakäsitus on range, kuid nagu usaldavam. Roll on usutatav aga mõlemas esituses.

Tiit Kuusik tuleb lavale Rooma väejuhi Eziona. Selles dramaatilises, vokaalselt kõrges partiis ja rolli heroilises käsitluses on kunstnik saavutanud vokaalse triumfi ja küpse näitlejameisterlikkuse. Ahti Männik samas osas jääb nagu temperamendivaeseks, kohati esineb ka lavalist kohmetust. Vokaalselt on seda laadi osad talle sobivad. Jenny Anvelt, Tiina Jaaksoo ja küllalisena Läti NSV teeneline kunstnik Solveig Raja kehastavad Aquileja valitseja tütar Odabellat, kes on nagu itaalia patriotismi võrdkuju. Püüdes leida parajat juhust kätemaksuks isa eest, jääb ta surmapõlguriks ka vangina Attila leeris. Meenutades oma eemalviibivat armastatut, on ta täis lüürismi ja kurbust. See kahe-tahuline osakäsitus ja tehniliselt raske ning laia diapasooniga vokaalpartii seab osatäitjatele suuri nõudmisi. Rõõmustab, et kõik kolm tulevad sellega toime. Jenny Anveldile on osa märgatavaks edusammuks. Kui kohati ilmneb veel lavalist ebalevust ja kõrges registris dramaatilistes episoodides mõningat vokaalset äralange-mist, on lüüriline plaan paeluv. Tundub, et on tegemist perspektiivika heroiliste osade täitjaga. Tiina Jaaksoo annab tõelise roomlanna tüübi. Osakäsitus on stiilne ja lavaliselt kindel, vokaalne areng märgatav. Solveig Raja näitab kogu diapasoonis häälevalitsemist, osakäsitus on musikaalne.

Hendrik Krumm Aquileja sõjapealiku Foresto osas on emotsionaalne ja vokaalselt temale omasel kõrgel tasemel. Kaljo Karask Forestona on laitmatu. Mõtestades osa lahti hea stillitundega, on see lauljale ühtlasi ka vokaalseks võiduks. Uldino, noore bretoonlase, Attila orja osa on episoodiline, osatäitjate Enno Eesmaa ja Meinhard Robase poolt värvikalt antud. Leo I osa täitjad Uno Kreen ja Ervin Kärvet panevad pearõhu rangele staatilisusele, mis peab ebauskliku barbarite kuninga viima põrmulangemiseni, ja on tabavalt avanud selle rolli. Lavastuslikult on saavutatud siin ooperi kõrgpunkt.

«Attila» on RAT «Estonia» laval meeldivaks jätkuks Verdi ooperite sarjas.